

JOURNAL OF SOCIAL AND HUMANITIES SCIENCES RESEARCH

2017

Vol:4 / Issue:5

pp.1288-1300

Economics and Administration, Tourism and Tourism Management, History, Culture, Religion, Psychology, Sociology, Fine Arts, Engineering, Architecture, Language, Literature, Educational Sciences, Pedagogy & Other Disciplines

Article Arrival Date (Makale Geliş Tarihi) 21/10/2017

The Published Rel. Date (Makale Yayın Kabul Tarihi) 28/11/2017

The Published Date (Yayınlanma Tarihi 30.11.2017)

ZÂTÎ'NİN GAZELLERİNDE SES VE ANLAM BAKIMINDAN "İKİLEMELER"İN İŞLEVİ THE FUNCTION OF THE "REDUPLICATION DUAL" IN GAZELS OF ZÂTÎ IN TERMS OF SOUND AND MEANING

Yrd. Doç. Dr. Yasemin ERTEK MORKOÇ

Manisa Celal Bayar Üniversitesi / Fen-Edebiyat Fakültesi, Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü,
Manisa / Türkiye

ÖZ

Türkçenin zenginliğini ve yaratma gücünü ortaya koyan önemli anlatım vasıtalarından biri "ikilemeler"dir. En basit şekliyle; " Bir metin içinde birbirinin aynı, benzeri ya da karşıtı olan iki sözcüğün arka arkaya getirilmesi" olarak tanımlayabileceğimiz ikileme, ifadeyi zenginleştiren, pekiştiren ve ses yoğunluğu sağlayan bir dilbilgisi özelliğidir. Türk edebiyatında Orhun Yazıtları'ndan başlayarak Cumhuriyet dönemi ve sonrasında günümüze gelinceye değin ikilemeler, edebî metinlerin vazgeçilmez ifade biçimlerinden biri olmuştur.

Divan edebiyatı geleneği içinde yazılan şiirlerde de ikilemeler sıklıkla karşımıza çıkmaktadır. Divan şiirinde kafiye ve redifin biçimsel bir zorunluluk oluşu ikileme kullanımına davetiye çıkarır. Zira kafiye ve redif ses ve söz benzerliğine, tekrarına dayanır. İkileme de sözcük ve ses tekrardır. Klasik Türk şiirinin estetik yapısı içinde bu ses, söz, kelime uyumu ve tekrarlarının şairlerin ifade gücüne, yaratıcılığına etkisi oldukça önemli bir yer tutar. Dolayısıyla ikilemeler, şekli bağlayıcılık içindeki divan şairleri için ritim ve anlam yoğunluğu sağlamada kurtarıcı bir işleve sahiptir.

Çalışmamızda, 16. yy. klasik Türk edebiyatının en üretken şairlerinden biri olarak tanınan Zâtî'nin (Balıkesir 1471-İstanbul 1546) gazellerini merkez alarak, şiirlerinde kullandığı ikilemelerin ses ve anlam bakımından işlevini ortaya çıkarmayı hedefledik. Bu bakımdan Zâtî'nin divanındaki 1825 gazelini incelemeye tâbi tuttuk. Sonuç olarak gördük ki; şair, ikilemeleri gazellerinde hem yoğun, hem de söyleyiş mükemmelliğine katkı sağlayacak biçimde kullanmıştır. Bu nedenle Zâtî bir "ikilemeler şairi" olarak kabul edilebilir.

Anahtar Sözcükler: Türkçe, İkilemeler, Divan Şiiri, Zâtî, Gazel.

ABSTRACT

One of the important means of expressing the richness and the creating power of Turkish is "reduplication duals." In its simplest form; reduplication dual, which we can define as "to agglutinate two words that are the same, similar, or opposite in a text" is a grammatical feature that enriches, reinforces, and provides sound intensity. Starting from the Orkhon Inscriptions, until the day of the Republican period and then to this today, reduplication duals have become one of the indispensable forms of expression of literary texts in Turkish literature.

We frequently encounter with reduplication duals in the poems written within the tradition of Divan Literature. The fact that rhyme and repeated voice form a formal necessity in the Divan poetry causes the use of reduplication dual. It is because the rhyme and the repeated voice are based on the resemblance of the sound and vocabulary. Reduplication dual is, also, a word and voice repetition. Within the aesthetic structure of classical Turkish poetry, this voice, speech, word harmony, and repetition have great influence on poets' power of expression and creativity. For this reason, reduplication duals act as savior about providing rhythm and meaning intensity for divan poets in a formal connectivity.

In our study, centered on the gazels of Zâtî (Balıkesir 1471-Istanbul 1546), who is known as one of the most productive poets of classical Turkish literature in the 16th century, we have aimed to reveal the function of the voices and meanings of the reduplications he used in his poems. In this regard, we examined 1825 gazels on Zâtî's divan. As a result, we have seen that the poet both used reduplication intensely and in a way that contributes to the perfection of speech in his gazels. For this reason, Zâtî can be regarded as a "poet of reduplication duals."

Key Words: Turkish, Reduplications, Divan Poetry, Zâtî, Gazel.

1. GİRİŞ

SAYIN HOCAM MAKALE ÇALIŞMANIZIN GİRİŞ KISMINDAN İTİBAREN ÇALIŞMA METNİNİZİ BU KISMA EKLEMENİZİ ve daha sonra DOSYA-FARKLI KAYDET MENÜSÜNDE ÇALIŞMANIZI KAYDEDERKEN-KAYIT TÜRÜ KISMINDAN PDF seçeneğini işaretleyerek çalışmanızı PDF olarak kaydetmenizi rica ederiz. Bu şekilde sizden gelen pdf dosyasını doğrudan yayımlayabiliriz.

